

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ในการศึกษาเรื่องผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินต่อการชำระหนี้ตามคำพิพากษา โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและวิเคราะห์ในเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินต่อการชำระหนี้ ทั้งก่อนและหลังจากที่มีการพิพากษาตามข้อเรียกร้องที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ว่าผลที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ ทำให้คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินแล้ว คู่สัญญาฝ่ายนั้นจะได้รับความคุ้มครองและชดใช้กันอย่างไร และแม้ความเสียหายดังกล่าวจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่ศาลได้พิพากษาตามข้อเรียกร้องที่เป็นเงินตราต่างประเทศแล้ว โจทก์หรือจำเลยตามคำพิพากษาจะยังได้รับความคุ้มครอง และชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ค่าของเงินมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินระหว่างเงินตราสกุลต่าง ๆ ซึ่งมีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าของเงินอยู่ 3 ทฤษฎีคือ

1. ทฤษฎีหน่วยสมมติ ค่าของเงินตามทฤษฎีนี้ จะมีค่าคงที่แน่นอน บุคคลซึ่งเป็นเจ้าหนี้อยู่ในจำนวนเงินเท่าใดยอมได้รับชำระหนี้ในจำนวนเงินนั้น เท่านั้น การเปลี่ยนแปลงค่าของเงินจะไม่มีผลกระทบต่อจำนวนหนี้ที่มีอยู่ ประเทศส่วนใหญ่มักจะยอมรับตามแนวความคิดนี้

2. ทฤษฎีโลหะนิยม ค่าของเงินตามทฤษฎีนี้ จะถูกกำหนดไว้กับค่าของโลหะจำนวนหนึ่ง ลูกหนี้จึงต้องชำระหนี้ให้เท่ากับจำนวนหรือปริมาณของโลหะ ทฤษฎีนี้นิยมใช้กันมากในสมัยโรมันจนถึงสมัยกลาง หลังจากนั้นก็ไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากมีการใช้โลหะเป็นสินค้า ทำให้ค่าของเงินเปลี่ยนไปตามความต้องการและปริมาณของโลหะ

3. ทฤษฎีมูลค่าจริง ค่าของเงินตามทฤษฎีนี้ จะกำหนดขึ้นจากอำนาจซื้อ (Purchasing Power) ของเงิน ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้เท่ากับอำนาจซื้อของเงินในขณะที่เกิดหนี้ ประเทศที่ยอมรับแนวความคิดนี้คือประเทศเยอรมัน

จากการศึกษายังพบว่า มาตรการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินต่อการชำระหนี้เงินตราต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ มีความแตกต่างกันออกไป ประเทศที่นำมาศึกษาคือ ประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมัน

ในประเทศอังกฤษ ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงค่าของเงิน (ภายในประเทศ) นั้น ในระยะแรกศาลได้ยึดถือแนวความคิดตามทฤษฎีหน่วยสมมติอย่างเคร่งครัด เมื่อคู่สัญญาตกลงกันเท่ากับว่า เจตนาของคู่สัญญายอมรับที่จะผูกพันตามจำนวนหน่วยเงินที่ได้สมมติกันขึ้น ดังนั้นการที่คู่สัญญาเข้าทำสัญญากันโดยให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งต้องชำระหนี้จำนวน 100 ปอนด์สเตอร์ลิงค์ ก็ย่อมหมายความว่าต้องการได้รับหรือจะต้องชำระหนี้จำนวน 100 ปอนด์สเตอร์ลิงค์ ศาลจะไม่นำหลัก Equity หรือเหตุสุดวิสัยมาใช้บังคับ กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงในค่าของเงิน ไม่อาจถือได้ว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะปฏิบัติตามสัญญา (Impossibility of Performance) หรือเป็นเหตุสุดวิสัย ซึ่งปัจจุบันศาลได้ยอมรับให้คู่สัญญาตกลงยกเว้นแนวความคิดตามทฤษฎีหน่วยสมมติได้

อย่างไรก็ตาม หากเป็นสัญญาที่มีนิติสัมพันธ์ระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแล้ว ศาลจะยอมรับกฎหมายของต่างประเทศ โดยผ่านกฎเกณฑ์ว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ไม่ว่ากฎหมายของประเทศดังกล่าวจะยึดถือแนวความคิดตามทฤษฎีหน่วยสมมติหรือไม่

สำหรับการนำข้อเรียกร้องเกี่ยวกับหนี้เงินตราต่างประเทศขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ในระยะแรกกฎหมายอังกฤษ กำหนดให้โจทก์ต้องคำนวณจำนวนหนี้เงินตราต่างประเทศ หรือค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับเป็นเงินปอนด์สเตอร์ลิงค์ก่อน ศาลจึงจะรับฟ้อง และศาลก็ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินตราต่างประเทศ ทั้งนี้ไม่ว่ากฎหมายที่ใช้บังคับ (Applicable Law) จะเป็นกฎหมายอังกฤษ หรือกฎหมายต่างประเทศก็ตาม โดยศาลให้เหตุผลว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่อาจคาดหมายได้ว่าเงินตราต่างประเทศดังกล่าวจะมีค่าเท่าใด ศาลจึงได้คำนวณจำนวนหนี้เงินตราต่างประเทศดังกล่าวเป็นเงินปอนด์สเตอร์ลิงค์ กล่าวคือ หนี้ที่เกิดจากนิติกรรม ศาลใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินของวันผิดสัญญา ส่วนหนี้ที่เกิดจากการทำละเมิด ศาลใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินของวันที่เกิดละเมิด ต่อมาศาลได้กลับแนวคำวินิจฉัยเดิม โดยพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินตราต่างประเทศ โดยให้เหตุผลว่าเพื่อให้คำพิพากษาดังกล่าวสะท้อนถึงความเสียหายที่แท้จริงของโจทก์ และเพื่อความสะดวกในการบังคับคดี ศาลได้คำนวณจำนวนหนี้เงินตราต่างประเทศที่จำเลยต้องชำระแก่โจทก์ตามคำพิพากษาดังกล่าว เป็นเงินปอนด์สเตอร์ลิงค์ ในขั้นตอนสุดท้ายที่มีการบังคับคดีตามคำพิพากษาซึ่งแม้ต่อมาจะปรากฏว่าค่าของเงินตราต่างประเทศ

ในวันที่จำเลยได้ชำระหนี้แก่โจทก์ได้ลดลงจากค่าของเงินตราต่างประเทศในวันที่ศาลพิพากษา ก็ตาม จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบ ในทางตรงกันข้ามหากค่าของเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น มีผลทำให้ค่าของเงินปอนด์สเตอร์ลิงลดลง ลูกหนี้ก็ไม่สามารถรับประโยชน์หรือกำไรที่เกิดขึ้นจากการที่ค่าของเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากไม่ถือเป็นมูลหนี้ที่ลูกหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตามสัญญา

ประเทศเยอรมัน ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงค่าของเงิน (ภายในประเทศ) นั้น ในระยะแรก ศาลเยอรมันได้ยอมรับแนวความคิดตามทฤษฎีหน่วยสมมติ โดยเห็นว่าจำเลยมีหน้าที่ชำระหนี้ตามจำนวนเงินที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาเท่านั้น แม้ค่าของเงินจะลดลงในขณะที่ชำระหนี้ก็ตาม จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบ อีกทั้งการที่ค่าของเงินลดลงจนคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสบภาวะขาดทุนก็ไม่ใช่สิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ (Impossible of Performance) หรือเหตุสุดวิสัย ตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 275 ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ค่าของเงินได้ลดลงอย่างมาก ศาลจึงแก้ปัญหาโดยการปฏิเสธแนวความคิดตามทฤษฎีหน่วยสมมติ และนำหลักการตีความสัญญาตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง ที่ว่าสัญญาต้องตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณี มาใช้บังคับ แต่เนื่องจากหลักการตีความสัญญาดังกล่าวมีขอบเขตการใช้ที่จำกัด กล่าวคือ จะนำหลักการตีความสัญญามาใช้ได้ต่อเมื่อสัญญามีความเคลือบคลุมหรือเป็นที่สงสัยเท่านั้น เมื่อคู่สัญญาได้ตกลงกำหนดกันไว้อย่างชัดเจนแล้ว ศาลก็ไม่สามารถนำหลักการตีความสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 157 มาใช้กับกรณีที่ค่าของเงินลดลงได้ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ค่าของเงินลดลงดังกล่าว ศาลจึงนำหลักสุจริตที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 242 มาใช้บังคับควบคู่กับมาตรา 157 โดยศาลเห็นว่า หากบังคับให้คู่สัญญาปฏิบัติตามสัญญา ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่มีเหตุผลและไม่ยุติธรรม เพราะฝ่ายผิดต่อหลักสุจริต อีกทั้งเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในขณะทำสัญญาและในขณะที่ชำระหนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป (Change of Condition) ศาลจึงพิจารณาให้มีการแก้ไขสัญญาโดยการกำหนดจำนวนเงินที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญาหรือหนี้ตามสัญญากันใหม่ (Claim for adjustment) จนในบางครั้งศาลได้นำแนวความคิดตามทฤษฎีมูลค่าจริง มาใช้บังคับ ในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป แต่ในที่สุดฝ่ายนิติบัญญัติก็ได้ตรากฎหมายเฉพาะขึ้นมาใช้บังคับเพื่อคุ้มครองคู่สัญญาจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงิน

สำหรับการนำข้อเรียกร้องที่เป็นเงินตราต่างประเทศขึ้นสู่การพิจารณาของศาล โจทก์สามารถฟ้องเรียกให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินตราต่างประเทศได้โดยตรง และศาลก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินตราต่างประเทศ โดยกำหนดให้เป็นสิทธิของลูกหนี้ที่จะเลือก

ชำระหนี้ด้วยเงินสกุลต่างประเทศนั้นโดยตรง หรือจะชำระด้วยเงินมาร์คเยอรมันก็ได้ และในกรณี
 ที่ลูกหนี้เลือกชำระด้วยเงินสกุลมาร์คเยอรมันจะต้องใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินในวันที่ชำระหนี้ ตาม
 ประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 244 แต่อย่างไรก็ตาม หากมีข้อกำหนดของสัญญากำหนดไว้อย่างชัด
 แจ่มให้ลูกหนี้หรือจำเลยชำระหนี้เป็นเงินตราต่างประเทศโดยเฉพาะเจาะจงแล้ว กรณีเช่นนี้ศาลก็จะ
 พิจารณาพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ด้วยเงินตราสกุลนั้นเท่านั้น ส่วนความเสียหายที่เกิดจากความ
 ล่าช้าในการชำระหนี้ของลูกหนี้ จนทำให้ค่าของเงินตราต่างประเทศลดลงจากวันที่หนี้ถึงกำหนด
 ชำระแล้ว ศาลเยอรมันถือว่าเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความล่าช้าในการชำระหนี้ของลูกหนี้
 ซึ่งลูกหนี้ต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 286

สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าไม่ปรากฏแนวคำพิพากษาของศาลไทยเกี่ยวกับการ
 การชำระหนี้ในกรณีที่ค่าของเงิน (ภายในประเทศ) เปลี่ยนแปลง แต่พอเทียบเคียงได้จากแนว
 คำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องการชำระหนี้ตกเป็นพันธียศ กล่าวคือ ศาลได้วางหลักไว้ว่า แม้วัตถุประสงค์แห่งหนี้
 จะมีราคาแพงขึ้นหรือหายากขึ้นก็ตาม ก็ไม่ทำให้การชำระหนี้ของจำเลยกลายเป็นพันธียศ จึงอาจ
 เทียบเคียงได้กับกรณีค่าของเงินลดลงทำให้ต้องใช้เงินจำนวนมากขึ้นในการซื้อสินค้าหรือบริการใน
 ปริมาณและคุณภาพเท่าเดิม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สินค้าหรือบริการอันเป็นวัตถุประสงค์แห่งหนี้มีราคา
 สูงขึ้น หรือแพงขึ้นนั่นเอง ซึ่งคู่สัญญามักจะอ้างว่าการที่ค่าของเงินลดลงมากทำให้ไม่สามารถ
 ปฏิบัติตามสัญญาได้ ซึ่งศาลฎีกาจะวินิจฉัยว่า การที่ค่าของเงินลดลง ไม่เป็นเหตุพันธียศที่จะ
 ทำให้จำเลยไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ เพียงแต่การปฏิบัติตามสัญญาจะมีผลทำให้คู่สัญญาที่
 ต้องรับผิดชอบใช้เงินจำนวนมากขึ้น หรือต้องรับภาระหนักขึ้นเท่านั้น จึงจะปฏิบัติตามสัญญาได้

ผลจากการศึกษายังพบว่า มีเพียงบทบัญญัติในเรื่องการตีความสัญญา ที่ปรากฏอยู่ใน
 มาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กำหนดให้ต้องตีความสัญญาโดยสุจริต โดย
 พิจารณาถึงปกติประเพณี จะถือเพียงเจตนาแท้จริงของคู่สัญญาฝ่ายใดแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น ไม่ได้
 ต้องตีความไปตามความประสงค์ของคู่กรณีพึงคาดหมายได้จากกัน ซึ่งการตีความสัญญาดำเนิน
 มาตรา 368 นี้ พบว่ามีข้อจำกัดในการนำมาใช้ กล่าวคือ ศาลจะนำหลักสุจริตที่ปรากฏอยู่ในมาตรา
 368 นี้ มาใช้ได้ต่อเมื่อสัญญามีความหมายคลุมเครือไม่ชัดเจนเท่านั้น ถ้าคู่สัญญาได้พยายามกำหนด
 ข้อสัญญาให้ความหมายชัดเจนแน่นอนแล้ว หลักการตีความสัญญาก็ไม่อาจนำมาใช้ได้ ตามนัย
 แห่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 847/2521 ที่ศาลได้นำหลักการตีความสัญญาดำเนินมาตรา 368 แห่ง
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ กล่าวคือ สัญญาซื้อขายลิฟท์กำหนดราคาเป็น
 เงินบาท มีข้อสัญญาว่าถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกำหนดขึ้นใหม่ ต้องปรับราคาวัสดุ

ขึ้นใหม่ตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันนำเอกสารไปขึ้นเงินกับธนาคาร ต่อมาอัตราแลกเปลี่ยนเงินยูโรซึ่งผู้ขายส่งลิฟท์เข้ามาเพิ่มขึ้น แต่อัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาคงเดิม ดังนั้น จำเลยต้องการซื้อลิฟท์จากสหรัฐอเมริกา โจทก์ส่งลิฟท์จากฝรั่งเศสและเยอรมัน จำเลยมิได้ตกลงด้วย จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินยูโร

ซึ่ง ท่านอาจารย์จิติ ดิงศัททีย์ ได้หมายเหตุไว้ท้ายคำพิพากษาฎีกาเรื่องนี้ว่า อัตราแลกเปลี่ยนในสัญญาคงไม่ได้ระบุนับลงไปว่าเป็นอัตราแลกเปลี่ยนเงินระหว่างเงินไทยกับเงินประเทศใด จึงเป็นปัญหาต้องตีความ ซึ่งต้องพิจารณาถึงเจตนาแท้จริงตามมาตรา 132 กับปกติประเพณีตามมาตรา 368

แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องหลักสุจริตนี้ ยังมีบทบัญญัติในมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดให้คู่กรณีต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความสุจริต หรือในการที่บุคคลจะใช้สิทธิของตนในเมื่อข้อกฎหมายและข้อตกลงระหว่างคู่กรณีมิได้แสดงไว้โดยละเอียดถึงวิธีปฏิบัติหรือกระทำการใด ๆ มาตรานี้ให้ถือเอาตามความสุจริตเป็นหลัก นอกจากนี้หลักสุจริต ยังเป็นการแสดงถึงความประพฤติปฏิบัติระหว่างบุคคลในสังคม เป็นหลักธรรมคาสามัญในสังคมประเทศที่เจริญแล้ว โดยถือว่าในนิติสัมพันธ์ที่มีอยู่ทุกคนต้องซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกัน ศาลจึงอาจนำหลักสุจริตที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 นี้ มาใช้ เพื่อประกอบการใช้ดุลยพินิจให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย และแก้ไขปัญหาในกรณีที่ค่าของเงินเปลี่ยนแปลงดังที่ศาลเยอรมันได้ทำมาแล้วอย่างได้ผล ดังนั้นในกรณีที่ค่าของเงินเปลี่ยนแปลงจนคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้อาศัยพฤติการณ์จากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินดังกล่าวปฏิบัติชำระหนี้ต่อกันแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นการใช้สิทธิโดยฝ่าฝืนต่อหลักสุจริต

สำหรับผลของการศึกษาในเรื่องการนำข้อเรียกร้องที่เกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศขึ้นสู่การพิจารณาของศาล และการพิพากษาตามข้อเรียกร้องเกี่ยวกับหนี้เงินตราต่างประเทศดังกล่าวแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การนำข้อเรียกร้องเกี่ยวกับหนี้เงินตราต่างประเทศขึ้นสู่การพิจารณาของศาล จากการศึกษาพบว่า โจทก์จะต้องบรรยายฟ้องโดยแจ้งชัดถึงสภาพแห่งข้อหา และคำขอท้ายฟ้อง ซึ่งนอกจากโจทก์จะต้องนำสืบให้ศาลเห็นถึงมูลค่าแห่งหนี้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศแล้ว โจทก์ยังต้องนำสืบให้ศาลเห็นถึงจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินตราต่างประเทศ

ในวันที่หนึ่งถึงกำหนดชำระ กับวันที่ศาลพิพากษา อันจำเลยสามารถคาดเห็นได้ หรืออาจคาดเห็นได้ในขณะที่ผัดนัดชำระหนี้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 วรรค 2 ที่ถือว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินดังกล่าว เป็นความเสียหายที่จำเลยได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นในขณะที่จำเลยไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ แต่หากโจทก์ไม่สามารถนำสืบให้ศาลเห็นถึงจำนวนค่าเสียหายที่แน่นอนที่โจทก์ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินตราต่างประเทศระหว่างวันที่หนึ่งถึงกำหนดชำระ กับวันที่ศาลใช้กำหนดจำนวนหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ศาลมักจะไม่นำพิพากษากำหนดค่าเสียหายดังกล่าวไว้ เพราะบทบัญญัติในมาตรา 222 วรรค 2 นี้เป็นบทบัญญัติที่กำหนดถึงขอบเขตในการเรียก ค่าเสียหายอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ ที่ศาลไม่มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจกำหนดจำนวนค่าเสียหาย เว้นแต่โจทก์จะได้นำสืบและพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความเสียหายที่แท้จริง แม้ในทางปฏิบัติศาลจะเคยพิพากษากำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ก็ตาม แต่ก็ไม่ว่าศาลจะพิพากษากำหนดจำนวน ค่าเสียหายดังกล่าวไว้ให้แก่โจทก์เสมอไป ดังนั้นเพื่อให้โจทก์ได้รับชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างแท้จริง โจทก์จะต้องนำสืบให้ศาลเห็นถึงความเสียหายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินตราต่างประเทศดังกล่าว

2. การพิพากษตามข้อเรียกร้องที่เป็นเงินตราต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่าศาลมักจะพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินตราต่างประเทศ และเมื่อต้องชำระหนี้ตามคำบังคับของศาลแล้ว ศาลได้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 196 วรรคสอง ที่กำหนดให้นำอัตราแลกเปลี่ยนเงินในเวลาที่มีการชำระหนี้มาใช้บังคับ กล่าวคือ นอกจากศาลจะได้พิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นจำนวนเงินตราต่างประเทศแล้ว ศาลยังกำหนดให้มีการแลกเปลี่ยนหนี้เงินตราต่างประเทศดังกล่าว เป็นเงินตราไทย ตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินในวันที่ศาลพิพากษา โดยศาลให้เหตุผลว่าเพื่อความสะดวกในการบังคับคดี และแม้ภายหลังจากที่ศาลได้พิพากษากำหนดจำนวนหนี้ที่จำเลยต้องชำระแก่โจทก์ตามคำพิพากษาแล้ว จะปรากฏว่าค่าของเงินตราต่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากวันที่ศาลพิพากษา อันทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย และแม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวโจทก์จะได้ขอมาในคำขอท้ายฟ้องด้วยก็ตาม ศาลก็ไม่อาจพิจารณาพิพากษาให้ได้ เพราะถือว่าเป็นความเสียหายที่โจทก์เองก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด อีกทั้งยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่จะให้อำนาจศาลพิจารณาพิพากษาเช่นนั้น โจทก์หรือจำเลยจึงไม่อาจได้รับประโยชน์หรือรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินตราต่างประเทศดังกล่าว

ซึ่งผลจากการศึกษาในเรื่องนี้พบว่า

2.1 มีบทบัญญัติในเรื่องละเมิดเท่านั้นที่กำหนดให้ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษา กำหนดค่าเสียหายในอนาคตได้ ตามจำนวนเงินที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 และมาตรา 444 วรรคแรก นอกจากนี้หากศาลไม่อาจหยั่งทราบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคตได้แน่นอน ศาลก็มีสิทธิคงไว้ในคำพิพากษาที่จะแก้ไขจำนวนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคตดังกล่าวได้ ภายในสองปี นับแต่ศาลพิพากษา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรคสอง

2.2 มีบทบัญญัติในอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยหนี้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ที่กำหนดให้ลูกหนี้หรือจำเลยต้องรับผิดชอบในกรณีที่ค่าของเงินตราต่างประเทศในวันที่ชำระหนี้จริงได้ลดลงจากค่าของเงิน ในวันที่ศาลพิพากษา

2. ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น มีข้อเสนอแนะว่า เมื่อโจทก์หรือจำเลยไม่อาจได้รับความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากการที่ค่าของเงินเปลี่ยนแปลงภายหลังจากที่ศาลพิพากษา และหลักกฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหา ฝ่ายนิติบัญญัติก็ควรจะตรากฎหมายขึ้นมาใช้บังคับ ดังนี้

1. การบัญญัติกฎหมายที่ให้ศาลสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับค่าเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินได้ทำนองเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรค 2

2. การบัญญัติกฎหมายให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบต่อความแตกต่างในค่าของเงินในวันที่ศาลพิพากษา กับวันที่ชำระหนี้จริง ทำนองเดียวกับอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยหนี้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ